

K. NOREL

De grote vernielers

De Spiegel bij onze Marine op bezoek waar geoefend wordt met de vreeselijke torpedo's

Het is een winderige herfstdag. Op een dag als deze is Den Helder op z'n mooist en op z'n best. De zuidooster fluit in het tuig van de schepen en heeft de golven in het Marsdiep witte kuiven opgezet. Zelfs in de haven is het water bewogen. De sloepen, in welke de matrozen op de riemen zitten, dansen. En bij dit weer gaan we het zeegat uit. Dat kan wat worden! Toen we zoeven in Den Helder kwamen zijn we lichtelijk ontuchtterd. „Kom aan boord van de Schorpioen," zoo luidde het telegram dat we ontvingen op ons verzoek om een vaartocht aan boord van een der schepen van de Koninklijke Marine mee te mogen maken. En we hadden ons een modern oorlogsschip gefantaseerd: een kruiser, een jager, op z'n minst een snelle torpedo-boot.... We kwamen aan boord van een oud fregat uit den tijd van de zeilvaart, dat zwaar verankerd, in een binnenhaven lag. Was dat nu onze marine?

Maar de matroos, die in opdracht van den Commandant van den Torpedodienst den fotograaf en de journalist van „De Spiegel" moet geleiden, brengt ons bij een klein bootje. „Moeten we daarin?" vraagt de fotograaf, en hij kijkt naar de zee, die hol staat, en naar het bootje, dat wankel lijkt.

Maar hij heeft niet lang tijd om zich te bedenken. De duikbooten zijn al lang weg,

de „Mercur" ook, en de oefening kan op een journalist en een fotograaf niet wachten. We stappen aan boord en het bootje vaart. Is dat varen? We vliegen over het water. Welk een kracht en welk een snelheid zit er in deze motorboot.

Ze stuift de haven uit en jaagt het woelige Marsdiep op. Het lijkt een kleine duivel, deze boot. Ze springt uit de golven en tuimelt daarna weer op het water neer. De schokken zijn zoo hevig, dat we een paar maal met ons hoofd tegen het plafond van de kajuit geslingerd worden. Een hooge hekgolf hangt achter de boot, een mantel van schuim omringt haar. Met een snelheid als die van een auto jagen we dwars over het Marsdiep. In een oogwenk zijn we langs zij bij de „Mercur", die - toen we de haven van Nieuwediep verlieten, slechts als een vage vlek in den Texelstroom te onderscheiden was.

Het ging prachtig, dat varen met die motorboot, maar we zijn er niet zeker van of onze maag op den duur dat slingeren en stooten had verdragen, en we zijn niet ondankbaar, wanneer we het stevige dek van de Mercur onder onze voeten voelen. En daar vernemen we, dat we het nieuwste snuffje op mari-tiem gebied hebben geproefd. Want op de boot, waar wij mee voeren staat T.V.B., dat betekent Torpedovolgboot, en ze was onbewapend, maar de torpedomotorbooten, waarvan er een kleine dertig voor de marine in aanbouw zijn, zien er net zoo uit. Alleen hebben zij torpedolanceerbuizen aan boord. Het moeten venijnige wapens zijn,, deze torpedomotorbooten, die met

zulk een duizelingwekkende vaart op de vijandelijke schepen afstormen om hun torpedo's te lanceeren. Ze wagen zich, open en onbeschermd, tot vlak bij den vijand, ver binnen het bereik van zijn kanonnen. Alleen hun snelheid — ze loopen meer dan 45 zeemijlen, dat is ongeveer 75 km per uur — en hun kleinheid, waardoor ze weinig trefvlak bieden, kunnen hen redden van vernietiging op hun snelle raids.

Op de „Mercurus” worden we ontvangen met die gulle hartelijkheid en voorkomende wellevendheid, die ieder treffen moet, wanneer hij met marine-officieren in aanraking komt. Ronde zeelui zijn het en „gentlemen”. Commandant Molenaar laat ons in de heerlijk warme longroom bekomen van de kou en nattigheid, op de onstuimige tocht met de volgboot opgedaan, en hij vertelt ons daarna van de functie van zijn schip en het doel der oefening van vandaag.

De Mercurus is ons torpedo-werkschip. Hier worden de torpedo's gereed gemaakt voor oorlogsgebruik. En wat we vandaag zullen zien is het inschieten van torpedo's. Want torpedo's zijn geen simpele projectielen. Het zijn feitelijk duikbooten in het klein. Een ingewikkeld mechanisme bevindt er zich in, hetwelk niet alleen de schroeven voortdrijft waardoor zij, na het lanceeren op eigen kracht door het water schieten, maar ook zijn er hoogte en diepteroeren, instrumenten om de torpedo onderweg automatisch van richting te doen veranderen, en andere die de torpedo een langeren looptijd bij geringer snelheid en een korteren looptijd onder sterker druk kunnen geven. Om al deze apparaten te controleeren en daarna zoo te stellen dat de torpedo's zonder slagzij en op de juiste diepte zullen loopen, worden ze, meestal uit duikbooten, doch soms ook van jagers of van kruisers af, gelanceerd. De commandant van de Mercurus is de Hoofd-

inschieter. Hij volgt in de raceboot de torpedo op haar gang door het water — vandaar dat deze volgboot zoo snel moet kunnen varen, en controleert haar loop. En de Mercurus vischt elke afgeschoten torpedo weer op. Men begrijpt dat de torpedo's bij dit inschieten niet zoo zijn ingericht als wanneer ze op een vijandelijk doel gericht worden. De kop, waar dan de explosieve lading in zit, is thans met lucht gevuld; daardoor is de torpedo thans niet alleen ongevaarlijk, maar gaat ze ook, nadat ze uitgelopen is, rechtop staan en met den kop boven drijven, zoodat ze opgevischt kan worden.

En nu .gaan we lanceeren! Er is weinig te zien op zee. We varen in Texelstroom ter hoogte van Oudeschild. Aan onze rechterhand is de visschershaven, heel in de verte, als een flauwe streep aan de kim, zien we den Helder. Op het Wad dobberen een paar vissersbooten. De duikbooten, die we, toen we aan boord van de Mercurus stapten, in het Marsdiep zagen, zijn verdwenen. Gedoken, vertelt de schipper ons. Hier moeten ergens periscopen boven het water uitsteken. Op drie, op zes mijl afstand loeren ze op 't kleine scheepje, dat vlak bij ons doobert, het doel. Maar wie zal die periscopen ontdekken op deze zee, die vol schuimkoppen is? Wij kunnen het niet; de marinemannen op de brug van de Mercurus kunnen het ook niet. Zelfs een vliegtuig zou bij deze ruwe zee geen periscoop kunnen ontdekken. Het is geen kleine taak voor de Britsche en Fransche marines om de koopvaardij te beschermen tegen de Duitse duikbooten! „Daar komt hij!” wijst ons de schipper.

De torpedo ziet hij niet. Men kan alleen, als een zwarte stip in een witte, wolk van schuim, de raceboot ontdekken, die zich bij de gedoken duikboot opgehouden heeft, welke door het intrekken van een der periscopen het sein gegeven heeft, dat

de torpedo is gelanceerd. De stip groeit snel. In haar snelste vaart loopt de volgboot de torpedo achterna, en op het oogenblik dat zij vóór het doel is, duikt achter dat scheepje een roode kop uit de golven op. De torpedo is recht onder het doel doorgeslagen en komt thans boven. Als daar een oorlogsschip gelegen had en als de torpedo geladen was geweest, zou dat schip op dit oogenblik zinkende zijn! Thans komt voor de „Mercurus” werk aan den winkel. Een kleine stoombarkas vaart op den rooden kop toe. Matrozen grijpen den ring in den neus van de torpedo. Het is geen klein karwei bij deze hooge golven. De torpedo duikt weg en springt omhoog. De matroos, die den ring gegrepen heeft wordt half over boord gesleept. De barkas krijgt een harde stomp van, het projectiel.

Maar de mannen krijgen hem te pakken en ze brengen hem langs zij van de Mercurus. Men heeft hem vast, maar nog niet binnen. Een man klimt buiten boord. Beschermd door een leeren raam, vat hij de torpedo aan en tracht een strop om het gladde lijf van het projectiel te brengen. Tot het middel staat hij in het water. De golven slaan over zijn hoofd. Telkens glijdt de strop een tukje verder en komt de torpedo wat hooger uit het water. Totdat het projectiel in evenwicht is en de lier kan gaan draaien.

Dan ligt de torpedo spoedig in zijn rek en schieten de torpedomakers in hun linnen werkpakken toe om de torpedo schoon te maken, de afgewerkte olie weg te laten loopen, nieuwe olie en brandstof in te brengen, en het projectiel opnieuw in te vetten. De torpedo wordt behandeld als een juffershondje, maar hij is dat ook waard. Eén zoo'n projectiel kost meer dan zes eerste klas auto's samen ! Geen wonder dat de commandant van een kaperduikboot niet aan elk aangehouden schip een torpedo verspielt. Wanneer hij

zijn prooi met een bus dynamiet naar den kelder kan jagen spaart hij enkele tienduizenden guldens uit. Geen wonder ook dat onze marine zuinig is op haar torpedo's. Wanneer er soms een, door een defect aan den blaaskop zinkt, dan wordt ze door duikers weer opgevischt, en aan boord van de Mercurus in het torpedo-atelier, met groote zorgvuldigheid behandeld. Na afloop van de oefening laat commandant Molenaar ons de journalen zien van de torpedo's. Van elk projectiel wordt een dik boek aangehouden, waarin zijn „levensloop” wordt aangeteekend. In het journal van de torpedo die daareven aan boord geheschen is, wordt het briefje geplakt, dat uit den blaaskop is gehaald. Zelfregistreerende instrumenten hebben daarop aangeteekend, op welke diepte de torpedo door het water is gegaan en welke slagzij ze heeft gemaakt.

„Het is zeer bevredigend”, zegt de commandant, „maar ik had met eigen oogen nog enkele waarnemingen willen doen en dat is slecht gelukt bij deze ruwe zee.” De wind haalt nog meer aan; wind en stroom werken tegen elkaar in; Texelstroom, waar het bij westenwind rustig water is, ligt bij deze zuidooster open voor de golven. Het is ondoenlijk, om met de oefeningen door te gaan. Het sein „einde van de oefening” wordt gegeven. en op hetzelfde oogenblik duiken links en rechts de duikboten uit de golven op. We zijn omringd geweest van deze „adders van de zee”. „Wilt u aan tafel komen heeren?” noodigt de hofmeester. In de longroom staat de tafel gedekt, zoo keurig als men dat thuis maar wenschen kan.

Een matroos dient op. Hij kan het. — De maaltijd was een best besluit van een mooien vaartocht.